

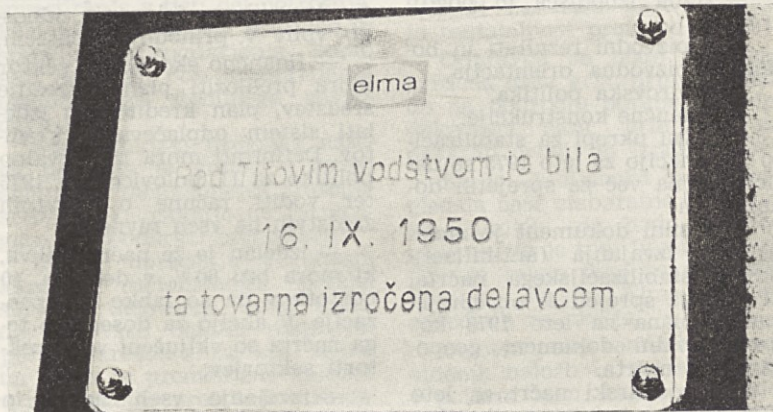
Petindvajset let samoupravljanja v Elmi

V mesecu septembru letos poteka petindvajset let od takrat, ko so delovni ljudje ELME izvolili svoj prvi delavski svet, ki je isti dan imel tudi svojo prvo sejo. Ta svečani trenutek je zabeležen na spominski plošči pri vходу v tovarno in se glasi takole: Pod Titovim vodstvom je bila 16. 9. 1950 ta tovarna izročena delavcem (v upravljanje).

Samo po sebi je razumljivo, da so to bili le skromni začetki delavskega upravljanja in da je bilo potrebno veliko potrjevalnosti, marljivega dela in učenja, da bi samoupravljanje zaživelo v polni luči. V naslednjih letih

se je samoupravljanje vse bolj približevalo neposrednim proizvajalcem in ustanovljene so bile prve ekonomske enote in obratni delavski sveti.

Obratni delavski sveti so dobili svojo veljavo in pristojnosti šele, ko je leta 1961 nastopilo obdobje decentralizacije samoupravljanja v Elmi. Toda ne glede na to, da so v ekonomskih enotah delovali obratni delavski sveti, je bil v podjetju še naprej najvišji samoupravni organ delavski svet. Svojo pravo vsebino pa je dobilo samoupravljanje šele z uveljavljanjem notranje zakonodaje, z oblikovanjem

*V spomin
na zgodovinski dan,
ko je delovni
kolektiv Elme
prevzel tovarno*

*v upravljanje,
je ob vrodu
v tovarno
vzidana
spominska plošča*

samoupravnih aktov, ki temeljijo na samoupravnih osnovah. Med pomembnejše akte štejemo zlasti Pravilnik o delovnih razmerjih in Statut podjetja, oba sta odraz notranje samoupravne zakonodaje. V začetku leta 1970 smo po sklepu delavskega sveta sprejeli nov Statut, ki je predvidel novo organizacijsko shemo, čigar značilnost je sprememba — ukinitve klasičnega upravnega odbora in formiranje več odborov za posamezna interesna področja.

Nadaljnja značilnost samoupravljanja je tudi, ko je proti koncu leta 1972 delavski svet dal prvo pobudo za uveljavitev ustavnih dopolnil. Imenoval je statutarno komisijo z nalogo, da prouči in pripravi pogoje za organizacijo samoupravljanja v skladu z ustavnimi dopolnili tako, da bo uveljavljeno načelo — naj odločajo o bistvenih vprašanjih, kot so dohodek, njegova delitev, razporejanje sredstev in urejanje medsebojnih odnosov pripada tistim, ki so glede teh zadev neposredno prizadeti in zainteresirani.

No, sedaj ustavna načela omogočajo delavcem, zlasti nepo-

srednim proizvajalcem, popolno samoupravljanje, še posebej, ko imamo delavsko samoupravljanje organizirano po TOZD in v skupnih službah. Samoupravni sistem je v naši delovni organizaciji že vpeljan do take mere, da je omogočeno tej »armadi samoupravljalcev« njihovo delovanje, vendar bo potrebno vsem tem samoupravljalcem nuditi izobrazbo in jih dokončno usposobiti za njihovo uspešno delo — to bi naj bila naloga komunistov.

Naj omenimo še to, da ob praznovanju 25. obletnice samoupravljanja v ELMI ne bo kakih posebnih prireditev, saj vlada stabilizacija in štednja na vseh področjih. Z ozirom na to, da je bila ena od večjih svečanosti ob praznovanju 25. obletnice delavskega samoupravljanja v Ljubljani v Litostroju 5. septembra, se je te skupne proslave udeležilo petdeset naših sodelavcev. Na tej proslavi je govoril tovariš TITO, tov. HAFNER in drugi. Ob tej priložnosti je bil odkrit tudi spomenik v počastitev delavskega samoupravljanja.

Ignac Erhatic

O STABILIZACIJI

STABILIZACIJSKI PROGRAM DELOVNE ORGANIZACIJE ELMA

Osnovne organizacije ZK delovne organizacije Elma Črnuče so v času od organiziranja po TOZD od 25. 4. 1975 na dveh skupnih sestankih obravnavale gospodarski položaj delovne organizacije. Predvsem je bil zadnji sestanek, dne 29. 7. 1975 posvečen obravnavi polletnega zaključnega računa.

Seznajeni smo bili tudi z delom in ukrepi sanacijskega tea-

ma, ki je bil imenovan s strani delavskega sveta.

Obravnavanje vseh sklepov organov ZK v zvezi s stabilizacijsko gospodarsko politiko in pa obravnavanje gospodarskega položaja naše delovne organizacije, je nakazalo potrebo učinkovite analize in pa ukrepov, ki se nanašajo na vsa področja proizvodnje in potrošnje.

Izredno slaba gospodarska situacija po zaključnem računu za leto 1973 nam je narekovala že v prvih mesecih leta 1974 tudi izredne ukrepe za interno sanacijo.

Delavski svet je imenoval strokovni team, ki je že dne 13. 3. 1974 na svoji prvi seji oh-

ravnal aktualne probleme v zvezi z zaključnim računom ter sanacijo ekonomskih ter programskih lementov v letu 1974.

Team se je sestel v letu 1974 šestkrat in je v detalje obdeloval vsa področja gospodarjenja:

- proizvodnjo,
- prodajo in tržno stanje,
- finance,
- osebni dohodek,
- zaloge in
- cene.

Leto 1974 smo uspeli uspešno zaključiti. Že v prvi polovici leta 1975 pa se je stanje poslabšalo predvsem zaradi močne inflacije, ki jo je povzročalo nenehno naraščanje cen repromateriala. Tržni pogoji pa so se zaradi ukre-

pov gospodarskih in političnih institucij bistveno zaostrili.

Zato je delavski svet ponovno imenoval sanacijski team z nalogo, da pripravi predlog za sanacijski program. Ocena plana za leto 1975 je pokazala, da je bil plan, ki smo ga zastavili oktobra 1974 za 1975 izdelan še pod močnim vplivom konjunktore, ki je trajala že tri leta, ko nismo bili v stanju zadovoljiti vseh potreb. Po temeljitem proučevanju stanja preko prvega polletja 1975 smo ugotovili, da moramo napraviti rebalans plana, in sicer zmanjšati za 15% od prvotnega, ki je bil za 32% večji od plana

Nadaljevanje na 2. strani

O STABILIZACIJI

za leto 1974. Znižani plan še vedno predstavlja 13 % povečanje napram letu 1974.

Stabilizacijski program sloni na štirih osnovnih izhodiščih:

- tržna izhodišča in pogoji trga,
- proizvodni rezultati in bodoča proizvodna orientacija,
- kadrovska politika,
- finančne konstrukcije.

Osnovni ukrepi za stabilizacijo in sanacijo za leto 1975 so naslonjeni na več že sprejetih dokumentih:

1. Nosilni dokument je nadaljevanje izvajanja (antiinflacijskega) stabilizacijskega načrta, ki smo ga sprejeli že ob sprejemanju plana za leto 1975 kot spremljevalni dokument gospodarskega načrta.

2. Gospodarski načrt za leto 1975, ki je z ozirom na izredno dinamiko trga doživljal spremembo in preorientacijo.

3. Rebalans gospodarskega načrta za leto 1975 s spremljajočimi ukrepi.

4. Formiranje teama, ki obdeluje in kontrolira izvrševanje stabilizacijskih ukrepov po TOZD in DSSS.

5. Načrti TOZD in DSSS z ozirom na sanacijski načrt.

6. Akti in sklepi političnih organizacij v delovni organizaciji ter pripombe članov kolektiva na zborih delovnih ljudi.

7. Ustrezni dokumenti in sklepi gospodarskih in političnih organov v občini, republiki in zvezi.

Vsi ti akti in dokumenti ter zaključki predstavljajo akcijsko usmerjenost vseh subjektivnih sil, tako vodstva, samoupravnih organov, političnih organizacij in vseh delovnih ljudi Elme.

Na podlagi navedenih dokumentov so bile izdelane konkretne akcije in naloge za posamezne službe in TOZD:

- detajlna obdelava trga in zmanjšanje zaloga,
- pospešitev izvoza,
- za uvoz posameznih reproductivnih materialov mora pristojna služba mesečno predložiti potrebe, o katerih se za vrstni red in preskrbo sredstev dogovarjajo: glavni direktor, direktor finančnega sektorja in direktor tržno planskega sektorja,
- v letu 1975 uskladiti uvoz z izvozom,
- izdelava prioritete liste proizvodnje izdelkov, katero mora proizvodnja glede na tržno stanje temeljito slediti,
- posebno pozornost in doslednost je treba posvetiti osvajanju novih izdelkov,
- izdelava prioritete liste proizvodnje izdelkov, katero mora proizvodnja glede na tržno stanje temeljito slediti,
- posebno pozornost in doslednost je treba posvetiti osvajanju novih izdelkov,
- uravnavanje zaposlovanja proizvodnih delavcev po rebalansu plana,
- zaposlovanje na režijska delovna mesta se izvaja samo po predhodni odobritvi glavnega direktorja in direktorja kadrovskega sektorja,
- pospešeno izkoriščanje sodobne opreme, instalirane v preteklem letu z izhodiščem, da se zmanjša režijska,
- spremljanje in izvajanje ukrepov za dvig produktivnosti, izboljšati tudi delovno disciplino,
- člane kolektiva seznanjati o stanju in ukrepih,
- po metodi ABC preverjati stanje zalag surovin in polizdelkov ter doseči vezave, predvidene z gospodarskim načrtom za leto 1975,

— ponovno analizirati DIS za elektroinstalacijski material ter določiti pokritje za formiranje izvoznih cen,

— kontrolirati stanje planskih cen ter njihovo delovanje, odnosno vpliv v prihodnjih mesecih,

— finančno ekonomski sektor mora predložiti plan potrošnje sredstev, plan kreditov in izdelati sistem odplačevanja kreditov. Definirati mora izterjevalno politiko za II. polovico leta 1975 ter voditi račune o obratnih sredstvih na vseh ravneh,

— izdelan je že načrt priliva, ki mora biti 60 % v denarju, 40 odstotkov pa so lahko kompenzacije. V akcijo za doseganje tega načrta so vključeni vsi direktorji sektorjev,

— izvajanje vseh nalog in ukrepov spremlja team in o njih razpravlja na svojih sejah ter poroča organom samoupravljanja in družbeno političnim organizacijam,

— organizacija ZK spremlja gospodarski položaj delovne organizacije ter daje predloge in podporo ukrepom teama,

— ZK bo tudi v bodoče sledila sklepom, smernicam in ukrepom za stabilizacijo tako internih kot eksternih samoupravnih in političnih organov ter v njihovem smislu izvajala politiko v organizacijah ZK v TOZD in delovni organizaciji Elma.

Ta stabilizacijski program je bil obravnavan na 3. seji sveta ZK delovne organizacije ELMA 6. septembra, obravnavati in sprejeti pa ga morajo še OOK po TOZD in v skupnih službah.

Marija Ritonja

TEŽAVE PRI PRODAJI NA DOMAČEM TRŽIŠČU

Gospodarska kriza, ki že dalj časa povzroča velike težave zlasti v razvitih deželah, je v začetku letošnjega leta zajela tudi naše gospodarstvo in povzročila močne negativne spremembe. Nagli padec konjunktura je pri nas najprej zajel izdelke široke potrošnje — od naših izdelkov so to mali gospodinjinski aparati — nato lesno in tekstilno industrijo, kasneje pa še skoraj vse ostale.

Naši izdelki spadajo po načinu planiranja in potrošnje v dve skupini. Gospodinjinski aparati so tipični izdelki široke potrošnje in je potrošnja v glavnem odvisna od kupne moči potrošnikov. Instalacijski material in transformatorji pa so izdelki bolj plansko-investicijskega značaja, ker se v glavnem uporabljajo v stanovanjski izgradnji in v industriji, zato tudi ta skupina izdelkov običajno v kriznih situacijah ni prva na udaru padca konjunktura za razliko od gospodinjinskih aparatov, ki padec konjunktura občutijo najprej. Koliko je upadla celotna prodaja likalnikov v Jugoslaviji v prvih šestih mesecih letošnjega leta napram istemu obdobju leta 1974, lahko vidimo iz zveznih statističnih podatkov:

Proizvodnja	6 m. 74	6 m. 75	%
Prodaja	444.000	352.000	79
Zaloga	412.000	242.000	59
	80.000	190.000	238

Padec prodaje za 41 % na celotnem domačem tržišču je vplival tudi na našo prodajo. Znižanje prodaje teh izdelkov smo pričakovali že koncem lanskega leta in smo se za ublažitev tega tudi pravočasno pripravili. Ker na celotno prodajo ne moremo bistveno vplivati, smo pripravili nove izvedbe likalnikov v barvah in s teflonizirano spodnjo ploščo. Obenem pa smo pričeli z akcijami za napredek prodaje — demonstracijo, ureditvami prodajnih in izložbenih prostorov itd. Obenem smo s stalnimi obiski po vseh maloprodajalnih skušali doseči, da so naše izdelke imeli stalno na zalogi in da so bili seznanjeni s prednostmi in kvaliteto. Vsi ti posegi na tržišču so nam omogočili, da smo v tem času uspeli povečati našo udeležbo pri celotni jugoslovanski prodaji za dobrih 10 %.

Nemajhno dodatno težavo pri prodaji so nam povzročale velike količine uvoženih likalnikov — 170.000 kosov v letu 1974 — v glavnem po izredno nizkih cenah — skoraj polovico cenejši od naših. Toda kritično stanje je narokovalo tudi zveznim organom, da so z omejitvijo uvoza skušali pomagati domačim proizvajalcem.

Pri prodaji instalacijskega materiala smo glede na splošen padec konjunktura pričakovali padec na približno lanske letne količine. Planirali smo namreč za preko 20 % več od lanske realizacije in to na osnovi povečanja plana izgradnje stanovanj v letošnjem letu. Naša predvidevanja smo pri instalacijskih stikalih realizirali samo v I. kvartalu in sicer malo nad realizacijo I. kvartala preteklega leta. Drugi kvartal pa je nižji že za 37 %. Tudi v prvih dveh mesecih tretjega kvartala ni realizacija nič boljša. Za povečanje prodaje instalacijskih stikal ne moremo praktično veliko storiti, ker se prodaja na celotnem jugoslovanskem tržišču preko 90 % naših stikal in tega odstotka ni možno več bistveno izboljšati. Nasprotno bomo morali zelo paziti, da se dosežena udeležba ne poslabša. Povišanje prodajnih cen v zadnjih dveh letih je odprlo možnosti rentabilne proizvodnje tudi manjših serij, s kakršnimi razpolagajo konkurenčna podjetja. Našo osnovno nalogo, da imajo vsi kupci vedno na zalogi primerno število naših izdelkov, smo praktično v celoti dosegli, čeprav moramo pri tem vedeti, da so zaloge pri grosistih letos za polovico nižje kot prejšnjega leta. Inflacija in zmanjšanje obratnih sredstev trgovskim podjetjem je le-te prisililo, da bistveno zmanjšajo zaloge. Tako je ta administrativni ukrep vplival na našo prodajo. Zelo močan negativen vpliv ima tudi socialna nesigurnost, ki je spremljevalec gospodarskih kriz. Značilno je, da se je privatna gradnja stanovanj, ki je zadnja leta predstavljala 60 % vseh novih stanovanj, sedaj močno zmanjšala. Tudi zadnji ukrepi za omejitev inve-

stiranja v negospodarsko dejavnost — 50 % polog — je ta na našo škodo močno zmanjšana. Indeksi porasta prodaje stikal v zadnjih letih:

1970	1971	1972	1973	1974
100	110	100	113	153

nam pokažejo, da od umirjene prodaje v letih do 1974 predstavlja skok v letu 1974 nenormalno visoko prodajo in da je precejšen del teh ostal na zalogi tako pri montažnih podjetjih, kot pri grosistih še v začetku letošnjega leta.

V prvi polovici leta je bilo povpraševanje za okove, transformatorje in storitve v okviru naših predvidevanj. Pričakujemo, da se bo v naslednjih mesecih precej zmanjšala potrošnja okovov in storitev, ker je tudi industrija, ki uporablja te naše izdelke že zabredla v težave.

Prodaja transformatorjev je do sedaj za malenkost nad predvidevanji in tako pričakujemo do konca leta. Dobre rezultate lahko pokvari samo velik zaostanek proizvodnje v zadnjih dveh mesecih.

Omenjene težave, s katerimi se srečujemo v letošnjem letu na tržišču, so nam povzročile občutno povečanje zalag finalnih izdelkov. Ker nadaljnega povečanja zalag ne smemo več dovoliti, bomo morali na vsak način poiskati in realizirati tudi najmanjše možnosti prodaje. V proizvodnji pa se morajo vsi zavestiti, da bomo to, tudi za nas kritično obdobje, premagali brez posledic samo z večjo delovno disciplino, kajti še vedno je precej izdelkov, ki jih ne uspemo izdelati v dovoljni količini in v pravem času.

Sandi Knez

STABILIZACIJA IN NAŠA IZVOZNA POLITIKA

Z obširnimi programom za stabilizacijo našega gospodarstva predstavlja izravnavo naše trgovske bilance eno od glavnih nalog. Ta naloga obstoji v tem, da mora Jugoslavija kot celota zmanjšati uvoz na tisto mero, ki jo dovoljujejo z izvozom ustvarjena sredstva oziroma, da povečamo izvoz za toliko, kolikor potrebujemo sredstev za plačilo našega uvoza. V izvoz štejejo seveda vse vrste ustvarjanja deviznih sredstev od uslug, prevoza, turizma, do izvoza blaga. Razumljivo bo vsakomur, da je kot prvo treba obravnavati možnosti za zmanjšanje uvoza, saj je znano, da smo v zadnjem času uvažali vse mogoče, tudi tako blago, ki ga imamo dovolj doma. V trgovinskih podjetjih pa tudi v delovnih organizacijah je nasta-

O STABILIZACIJI

jalo mišljenje, da je že nastopil čas, ko lahko na svetovnem trgu izbiramo vsako blago po kriteriju kvalitete in cene. Pri tem pa smo domače blago dostikrat podcenjevali, četudi po kvaliteti ni zaostajalo za tujim.

Rezultat takega gledanja in poslovanja je bil ta, da so proizvajalci in trgovci izkoristili vse možnosti, ki so bile dane in tako dosegli rekordno negativno trgovinsko bilanco.

Nastopil je trenutek, ko moramo naše delovanje spremeniti, kar pa gotovo ni mogoče doseči samo z besedami in propagando, ampak so potrebni konkretni ukrepi s strani državnih organov. Ob polletju letošnjega leta so izšli predpisi, ki uravnavajo način uvoza za posamezne vrste blaga. Delovna organizacija, ki hoče uvoziti določeno blago, mora s posebno prošnjo zaprositi Izvršni svet za ustrezno soglasje. Soglasje je treba imeti za nekatere plastične mase za hladno valjane trakove, orodja, razne polizdelke, določene vrste strojev in seveda za mnoge izdelke široke potrošnje. To velja predvsem za gospodinjske aparate, radioaparate in televizijske sprejemnike in tudi za razne druge izdelke. Izmenjava v okviru kooperacije je izvzeta in poteka še naprej tako kot do sedaj. Uvedeni ukrepi so začasni, vendar je razumljivo, da bodo trajali toliko časa in v takem obsegu, kolikor bo potrebno, da se doseže zastavljeni cilj — zmanjšanje zunanje trgovinskega deficita.

Druga stran prizadevanj v izravnavi predstavlja povečanje izvoza. Ta naloga pa je zaradi sedanjih razmer na svetovnem trgu mnogo težja. Zapadni svet preživlja neke vrste krizo, ki vpliva na zmanjšanje povpraševanja po mnogih izdelkih naše predelovalne industrije. Te razmere občuti tudi naša delovna organizacija — saj bomo letos izvozili Rowenti za ca. 30 % manj likalnikov kot leto poprej. Znižanje povpraševanja na zunanjih trgih ima kot prvo posledico pritisk na cene, kajti razumljivo je, da bi z znižanjem cen spet lahko nekoliko razširili tržišče. To znižanje pa bi v največ primerih moralo znašati od 20—30 %. Tako velike razlike v ceni pa ne more prenesti nobeno podjetje. Zato se proizvajalci veliko lažje odločijo za znižanje proizvodnje, kot pa da bi prodajali v izgubo. Spričo tako za pletenih pogojev domačega in svetovnega trga je potrebno, da naša organizacija združenega dela dolgoročno usmeri svojo dejavnost v naslednje cilje:

1. Izpolnitev programa in asortimana proizvodnje.

2. Podvzemanje ukrepe za racionalizacijo proizvodnje in povečati produktivnost.

3. Preusmeritev na domače surovine in repromaterial s tem, da poskušamo od domačih proizvajalcev dobiti ustrezne količine oz. kvaliteto.

4. Znižanje stroškov proizvodnje in uvedba splošne štednje.

5. Izdelati program za izboljšanje kvalitete na vseh mestih, kjer se občasno ali celo redno pojavljajo pomanjkljivosti, grobe napake, nepazljivost in podobno.

S temi merami bomo na eni strani olajšali trenutne težave, po drugi strani pa so to priprave na čas, ko bo trg zopet terjal od nas polno angažiranje vseh proizvodnih zmogljivosti.

Branko Prhne

STABILIZACIJA IN INVESTIRANJE

Investiranje v vsakem primeru predstavlja neke finančne naložbe, pri katerih se rezultati preteklega dela potrošijo za nova materialna sredstva. Seveda je rezultat ali uspešnost naložbe zelo odvisen od tega, v katera nova materialna sredstva so se rezultati preteklega dela naložili.

Investiramo ali vlagamo v razna področja družbenih potreb. Rezultate našega pretečenega dela vlagamo v gradnje stanovanj, cest, železnic, šol, zdravstvenih domov, javnih zgradb, v naprave za proizvodnjo energijskih virov, v izgradnjo vseh drugih vrst družbenih ustanov, v vojaške naprave, v naprave za proizvodnjo hrane, surovin, izdelkov vseh vrst in tako dalje.

Tako kakor v širokih družbenih okvirih obstojajo različne vrste naložb tudi v okviru gospodarske organizacije in nič drugače v okviru družine ter vsakega posameznika.

Zelo odločujoče je velikostno razmerje med različnimi vrstami investicijske potrošnje in ne samo investicijske, ampak tudi vse ostale potrošnje sredstev, ki se pridobivajo z delom.

Družina, ki bi ves dohodek potrošila za prehrano in razvedrilo, prav gotovo ne bi živela normalno, optimalno ali če se izrazimo moderneje — stabilizacijsko.

V slične situacije lahko pripelje nepremišljeno ali enostransko trošenje rezultatov minulega dela tudi podjetje ali celoten družbeni sistem.

Takoj, ko se zanemari naložbe oziroma investicije v nove zmogljivosti za proizvodnjo hrane, surovin, izdelkov energije, prične vseh teh dobrin primanjkovati in zato postajajo dražje in dražje. Vse to draženje je eno samo logično opozorilo, da predhodne naložbe niso bile pravilno razporejene, in če rezultati prvih podražitev ne najdejo poti v prave naložbe, draženju ni konca ne kraja — čemur rečemo, da je stanje nestabilno ali še drugače; da živimo prerazkošno.

Govoriti o stabilizaciji torej ne pomeni govoriti o ukinjanju investicij. Tako obnašanje bi pomenilo delati napako druge stopnje.

Govoriti o stabilizaciji pomeni govoriti o potrebi za ukinjanje ali vsaj zmanjšanje tistih investicij, ki ne vplivajo na povečanje proizvodnje hrane, surovin, izdelkov, energije ipd. To pa pomeni zahtevo po manj razkošnem obnašanju vseh. Obenem pa pomeni to tudi zahtevo in možnost za intenzivnejše vlaganje oziroma investiranje v naprave, ki povečujejo družbeni proizvod.

Ko bomo v naših stabilizacijskih prizadevanjih in ukrepih nekoč uspeli omejiti tisti del potrošnje, ki povečuje nestabilnost gospodarjenja in uspeli povečati investiranje v tisti del potrošnje, ki povečuje družbeni proizvod in stabilnost gospodarjenja, bomo šele na pravi poti zagotavljanja dolgoročnega stabilnega gospodarjenja.

Stabilizacijski program našega podjetja je grajen v smeri akcije za racionalnejše trošenje sredstev, ki ostajajo na razpolaganje gospodarski organizaciji.

Boljše obračanje obratnega kapitala, racionalnejša poraba surovin, delovnega časa, trošnje na vseh ostalih področjih porabe sredstev na eni strani ter hitre in premišljene naložbe v modernejše proizvodne zmogljivosti na drugi strani, edino lahko vpliva na uspešnejše in stabilnejše gospodarsko stanje.

Vsi družbeni instrumenti, ki so bili sprejeti v letošnjem letu, bi morali pozitivno vplivati v smeri zainteresiranosti in olajševanja pogojev v gospodarskih organizacijah za tako obnašanje.

Če pogledamo naš primer poteka izvajanja investicij za organizacijo proizvodnje v Čatežu in nabavo opreme za razširitev kapacitet in povečanje rentabilnosti proizvodnje v Lendavi, vidimo, da temu ni tako.

Za proizvodnjo v Čatežu smo predvideli, da bi morali v 1975. in 1976. letu vložiti skupno 19.930.000 din. Od tega iz bančnih kreditov 7.786.000 din, iz komercialnih kreditov 2.500.000 din, iz lastnih sredstev 2.393.000 din ter iz bodočega priliva lastnih sredstev 7.250.000 din.

Od tega bi vložili v gradbena dela 5.505.000 din, v opremo 8.900.000 din, v obratna sredstva pa 5.000.000 din.

Za razširitev in racionalizacijo proizvodnje v Lendavi bi pa vložili v tem obdobju skupaj 22.480.000 din. Od tega iz lastnih sredstev 13.488.000 din, iz bančnih kreditov pa 8.992.000 din.

V nabavo nove opreme bi vložili 11.480.000 din, v obratna sredstva pa 11.000.000 din.

Kakor kažejo elaboratni izračuni, bosta obe naložbi pozitivno vplivali na našo produktivnost in rentabilnost proizvodnje.

Odpravila se bodo nekatera kritična ozka grla, prihranki bodo na področju porabe surovin, delovnega časa, prihranki na okvarah orodij in izrabi orodij.

Ko je Ljubljanska banka pregledala naše elaboratne izračune, je ugotovila, da bodo naložbe efektne, jih je tudi finančno podprla in ravno tako so se samoupravni organi Elme enotno opredelili za akcijo.

Celoten potek realizacije predvidenih naložb bi moral biti že v polnem teku, kajti čas je denar in je uspešnost odvisna tudi od hitrosti realizacije, ne samo od vsebine.

Na žalost pa celotna akcija investiranja ne teče po prvotno začetih terminih, ker je zvezna administracija v letošnjem letu uvedla za uvoženo opremo zahtevo za iskanje posebnih dovoljenj za uvoz.

Ker je uvozna oprema nosilni del našega investicijskega načrta, se preje v kompletno investicijo ne moremo podati, dokler se nam ne bo izstavilo ustreznih uvoznih dovoljenj.

Zahteve po hitrejši rasti produktivnosti so pa pri istočasnem omejevanju akcijske možnosti in hitrosti težko izvedljive in pričakujemo, da bodo tudi merodajni družbeni forumi nekoč uvideli, da kampanjska ukrepanja enkrat v vsesplošnem sproščanju uvoza pa zopet vsesplošnega omejevanja uvoza ne peljejo v optimalno gospodarjenje oziroma stabilizacijo ali konkretnije: Če smo včeraj uvažali za dolarje lubenice, danes pa ne moremo proizvodnih naprav, se prav gotovo ne obnašamo stabilizacijsko.

Franc ing. Novak

Sestali smo se s predstavniki družbenopolitičnih skupnosti mesta Ljubljane in občine Bežigrad

V mesecu avgustu nas je obiskala delegacija družbenopolitične skupnosti mesta Ljubljane in občine Bežigrad. Delegacijo je vodil tovariš Vinko Hafner sekretar mestnega komiteja ZK.

Elmo so na tem posvetu zastopali:

- glavni direktor
- direktor TRS
- predsednik DS
- sekretar sveta ZK
- namestnik konference sindikata

Delegacija nas je obiskala z namenom, seznaniti se z gospo-

darskim in političnim stanjem v naši delovni organizaciji.

V razgovoru, ki je potekal zelo konkretno, so predstavniki Elme seznanili delegacijo z rezultati polletnega poslovanja, s težavami, ki jih podvzemamo, da bi sanirali negativne trende, ki se v tem letu pojavljajo. Nakazali so tudi konkretne primere, kaj bi se moralo spremeniti v družbenem merilu, da bi bili lahko naši interni ukrepi učinkoviti.

Mimi Ritonja

Elma ob svojem 27. jubileju

Praznovanje obletnice obstoja naše tovarne ima svoje korenine že daleč v preteklosti. Ob tem pa se je razvijala tudi pozornost, posvečena jubilarantom, 10 in 20-letnikom.

Kot poprejšnja leta, bomo tudi letos organizirali svečano večerjo za jubilate, ki bo organizirana v Ljubljani, za zabavni del pa bo tokrat poskrbel ansambel zabavne in narodne glasbe iz Ljubljane. Ob tej priliki bodo jubilaranti prejeli pripadajoče denarne in spominske knjižne nagrade.

Z željo, da bi zvedeli kako je potekalo posameznim delavcem to jubilarno obdobje, smo se razgovarjali s tov. Glušič Borisom 20-letnikom in tovarišico Juras Jožico, 10-letnico.

Tov. Glušič se je zaposlil v naši tovarni kot samostojni konstruktor, kasneje pa se je njegovo delovno mesto preimenovalo na glavni konstruktor, in to delo opravlja še danes.

Ob vključitvi v delovno razmerje mu je bilo dodeljeno stanovanje, kasneje pa je dobil večje in primernejše, za njegovo

preskrbljeni tako z malicami kot tudi s kosili. Sedanja družbena prehrana pa je v večjih težavah, ker so po eni strani visoke cene, po drugi pa zahteven okus delavcev.

Spominja se tudi, da so bili včasih odnosi med sodelavci tesnejši, kar se je odražalo prav na vseh področjih tovarniškega in izven tovarniškega življenja, npr. rekreacijskega.

Včasih so si ljudje vzeli več časa za delovanje v raznih športnih sekcijah, kot so bile strelska, odbojcarska, zelo močna foto sekcija itd. Danes pa so ljudje zaprti vase in jih je težko pripraviti v aktivnost izven družinskega okolja.

Tudi o položaju ELME v tem obdobju je tovariš Glušič povedal, da je bil v preteklem obdobju mnogo lažji, ker je bila potreba na tržišču po naših izdelkih tako močna, da so kupci sami prihajali v tovarno. Včasih je bila tudi primarna proizvodnja elektroinstalacijskega materiala, po vojni pa je bila tudi skrb za ljudi usmerjena v gradnjo stanovanj, tako, da je bila prodaja izredno visoka. Tudi konkurenčnih tovarn ni bilo toliko kot jih je danes.

Tovariš Glušič tudi pohvali skrb za prevoz delavcev na delo, kar precej privlači delavce za vključitev v delovno razmerje.

Na splošno tovariš Glušič ocenjuje, da je za vsakega delavca v ELMI dovolj dela, možnosti za napredovanje, da je urejena socialna varnost in z izpopolnjevano kadrovske službo še dodatna skrb za dobro počutje delavcev.

Med 10-letniki smo vodili razgovor s tov. Juras Jožico, delavko iz montaže.

Tovarišica Juras se je v svojem 10-letnem obdobju v ELMI

spoprijela s težkimi življenjskimi razmerami. Kot podnajemnik ni mogla imeti otroka pri sebi, pač pa pri starših na deželi, kjer pa ni bilo nobene zaposlitve. Starši so bili brez sredstev za preživljanje, tako da ji je od plače le malo ostalo za svoje potrebe. Večkrat je prosila za stanovanje, pa ji pogoji v pravilniku tega niso dovoljevali uresničiti. Meni, da je zaradi tega današnji Pravilnik in delo komisije mnogo bolj pravično, ker si tudi ogledajo stanovanja in upoštevajo več faktorjev, ki vplivajo na možnost lastne rešitve stanovanjskega problema.

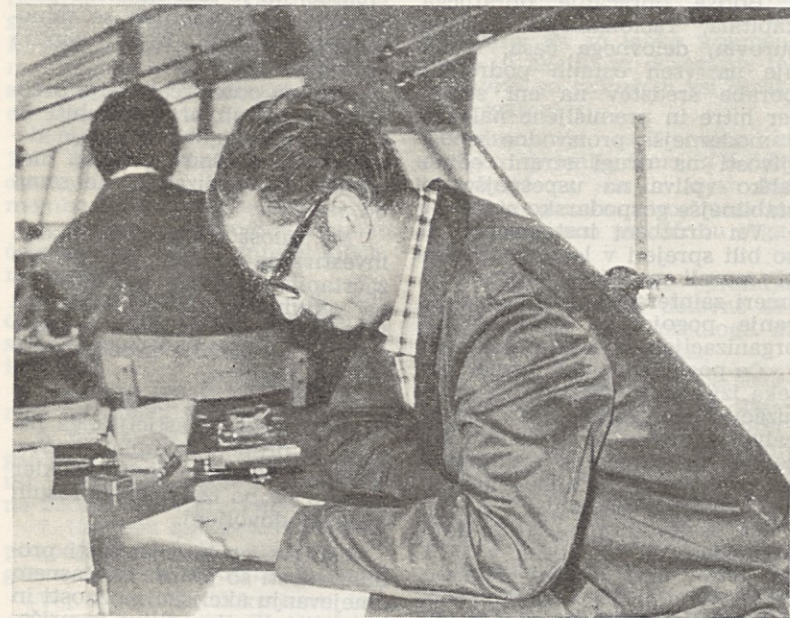
Pred dvema leti pa je bila ta pomoč izkazana tudi njej, tako da je šele sedaj spoznala, kaj je to stanovanje in družinsko življenje. Prvič po tolikih letih je tudi z družino letovala na morju, saj je morala do sedaj vsak dopust izkoristiti za pomoč staršem pri delu na polju.

O drugih področjih življenja in dela v ELMI se tovarišica Jožica ni preveč zanimala, le ob letošnji premestitvi v montažo se ji zdi precej nepravilno, da morajo delavke iz vrtnice takoj delati po normi in menjati stroje, ker jim je tako onemogočeno doseči normo in s tem dober zaslužek. Na sploh se delavke precej pritožujejo, da so norme previsoke, zato tudi toliko odhajajo iz tovarne.

No, vsekakor želimo, da bi v bodoče bilo naše delo čim kvalitetnejše, skrb za počutje delavca in naš delovni uspeh pa čim večja.

Ob koncu pa naj vsem sodelavcem naše tovarne zaželimo, da bi premagovali vse težave čim bolj uspešno in posebej jubilarantom ISKRENO ČESTITAMO!

Jana Gostinčar

Tov. Glušič na delovnem mestu

V letu 1975 bo svoj 10-letni delovni staž v ELMI praznovalo 13 delavcev, 20-letni pa 22 delavcev.

Naj vam jih še predstavimo:

10-letniki:

Vavpotič ing. Rudi
Bokalič Miha
Cerar Vera
Matuha Anton
Sever Koloman
Veršnik Ivan
Zupančič Ljudmila
Sedelšek Janez
Juras Jožefa
Balog Josip
Matai Jože
Šklander Franc
Močnik Žarko

20-letniki:

Šporar Joža
Dobovšek Ivanka
Glušič Boris
Gorenc Vladimira
Jurše Anka
Kolor Fani
Vidmar Leopoldina
Vidmar Vinko
Vrhovnik Marija
Ahlin Vida
Babnik Marija
Benedek Nežka
Dornik Amalija
Erklavec Ivanka
Gradišar Vinko
Klemenčič Frančiška
Pengal Štefka
Skrt Martina
Sušina Ana
Vrhovnik Miha
Žužek Fani
Kolenc Jože

družino. V preteklem obdobju je bila bolj urejena družbena prehrana, kajti ko je delovala še tovarniška menza, so bili delavci

Tudi v Čatežu OO zveze mladine

O našem obratu v Čatežu ne beremo pogosto v našem glasilu, še manj pa o mladih v tem obratu, ki v večini prevladujejo kot gonilna delovna sila.

V obratu Čatež je zaposlenih 27 mladih, ki so se pred nedavnim zaželeli organizirati v mladinsko organizacijo. Tako sem 20. avgusta skupno z nekaterimi člani mladinske organizacije odpotoval na ustanovno sejo osnovne organizacije v obratu Čatež. Korak vreden pohvale. Med sedemindvajsetimi mladimi se je seje udeležilo dvajset.

Soba, ki jo imajo mladi na razpolago daje novincu skromen videz, mladi pa so jo z raznimi posterji in plakati spremenili v povsem prijetno klubsko sobo. Tako obiskovalcu ni težko ugotoviti, kakšna družba se v prostoru zbira.

Sama geografska lega kraja je taka, da se morajo mladi nekoliko drugače zabavati, kot smo vajeni mi, ki živimo v srednjevelikih mestih, kjer damo pol-druhi dinar za avtobus in se odpeljemo do kopališča, gledališča, drsališča, kegljišča, plesišča in

še kup ustanov, ki skrbijo za razvedrilo slehernega. Čatež je hribovska vas na prelepi Dolenjski. Do Trebnjega, ki je tod najbližji večji kraj, je precej daleč, posebno se to opazi, če nimaš lastnega prevoza. Mladi so primorani prosti čas izrabljati do-

ma, tu pa jim za razvedrilo ni povsem poskrbljeno. Po tem je povsem jasno, da se mladi organizirajo, kajti tako se lahko spoznajo, skupno nastopijo pri reševanju problemov kot organi-

Nadaljevanje na 5. strani

Mladinci iz Črnuč in Čateža po sestanku

zacija, poleg tega pa se razvedrijo.

Na sami seji so mladi izvolili 7 člansko vodstvo, med njimi so si izvolili predsednika, tajnika in blagajnika. Na sejo so povabili tudi predsednika OK ZSMS Trebnje, ki je mladim podal nekaj vzpodbudnih besed za njihovo bodoče delo, ter obljubil, da jim bo OK v vsem pomagala, obvezno pa je obojestransko sodelovanje. Dogovorili so se za nekatere pomembne naloge, ki jih bo potrebno začeti reševati.

Akcija za stabilizacijo gospodarstva:

Mladi so jo pripravili predprijeti, kolikor je to v močeh njih samih. Na seji je bil sprejet sklep, da to akcijo podkrepimo s predlogom, da se dela ena prsta sobota za stabilizacijo gospodarstva, glede na to, kakšno je stanje pri nas.

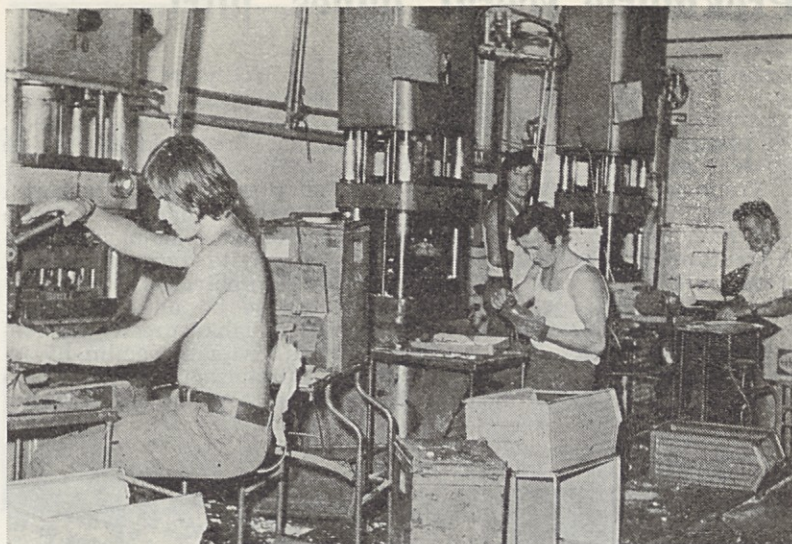
Sodelovanje z matičnim podjetjem v Črnučah ter TOZD Lendava.

Za začetek bomo izvedli skupno akcijo in sicer dvodnevni izlet v Bašanj 19. septembra. Pripravljen je program dvodnevnega izleta, ki zajema tekmovanje v raznih disciplinah, zabavni večer, predavanje itd.

Športno srečanje v oktobru med ELMO Črnuče ter obratom Čatež. Srečanje bo v Čatežu. To je samo nekaj nalog iz akcijskega programa te nove organizacije.

Čeprav je tri četrtine kalendarkega leta mimo, sem prepričan, da bo organizacija kakršna je v Čatežu, svoj program uresničila in v kratkem roku, kolikor ga ima na razpolago do konca, pokazala, da v resnici obstoja.

Stefan Kranjec

Pri vročih stiskalnicah v Čatežu so pozabili na predpise varstva pri delu

Prekmurje včeraj, danes, jutri

Člani OZD ELMA vedo, da se ena naših TOZD nahaja v Lendavi. Vedo tudi, da je Lendava v Prekmurju, vendar jih večina Prekmurja ne pozna. Zato bom skušal na kratko opisati družbenoekonomski razvoj te slovenske območne pokrajine v novejši zgodovini in sedanosti. Poizkusil bom tudi predvideti njen bodoči razvoj in s kratkim orisom, predstaviti njene zemljepisne značilnosti in naravne lepote.

Prekmurje zavzema skrajni severovzhodni del Slovenije med reko Muro in avstrijsko ter madžarsko mejo. Južni del je povsem ravna krajina, le na jugovzhodu se svet vzpenja v vinorodne, položne griče — v Lendavske gorice. Severni del zavzema gričevnato Goričko, pokrajina v kateri je razen poljedelstva, zelo razvito sadjarstvo. V nižinskem delu Prekmurja je precej močvirnatost sveta, na katerem rastejo prostrani listnati gozdovi, medtem ko na Goričkem prevladujejo iglavci. Podnebje je tod izrazito celinsko s subpanonskimi značilnostmi, katere se najbolj odražajo v sestavi prsti. Podnebje in prst sta naklonjeni predvsem rasti žitaric, krompirja, koruze, buč in fižola, od drevesnih rastlin pa uspevajo: vinska trta, jabolane, hruške, slive, orehi, češnje, višnje, ponekod tudi marelice, breskve in kostanje.

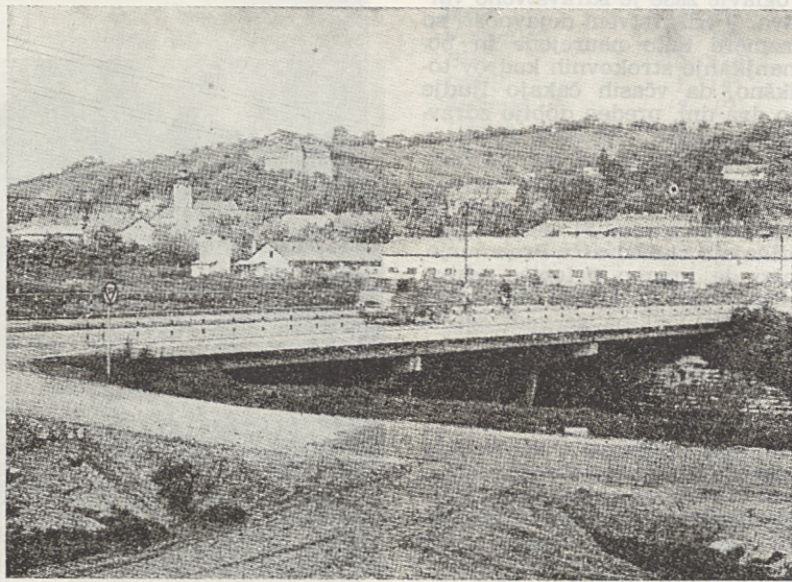
Prekmurje je upravno razdeljeno na dve občini, in sicer tako, da južni del pripada lendavski občini, osrednji in severni del pa občini Murska Sobota. Je gosto naseljeno. Prebivalci so v večini slovenske narodnosti, precej je tudi Madžarov. V vsej pokrajini sta le dve manjši mesti, kateri sta tudi središči občin. To sta mesteca Lendava, ki leži na jugu ob madžarski meji in nekoliko večja Murska Sobota, ki leži v osrednjem delu Prekmurja.

Čeprav nekoliko monotona, v poznojesenskih in v zimskih dneh tudi turobna, je prekmurska pokrajina, po svoje, tudi lepa in privlačna, saj lahko najde vsako, naravnih lepote željno oko v njej enoličnega reliefa pravo bogastvo naravnih lepote, katere se, po pestrosti in raznoli-

kosti, lahko merijo z naravnimi lepotami drugih slovenskih pokrajin. Naj naštejemo nekaj najbolj znanih naravnih lepote, katere so tudi turistična privlačnost za domače in tuje goste. Prvo mesto zavzemata termalna vrelca v Moravcih in Petišovcih in slatinski vrelce v Petanjcih, privlačni so tudi prostrani, z divjačino bogati prekmurski gozdovi. V potokih, v ribnikih in v reki Muri, še posebno v njenih rokavih, je mnogo okusnih rib, katerim kraljuje roparska, požrešna, a zelo okusna ščuka. Zamočvirjeno in z mnogimi rečnimi rokavi preprejeno pobočje Mure je pravi raj barv, ki od zgodnje pomladi pa do pozne jeseni, nudijo sleherni romantični duši pravo pašo za oči. V Prekmurju je tudi nekaj starih cerkva, kapel in gradov, zgrajenih v različnih umetniških slogih. Žal so že skoraj povsem izginili mlini na kolesa, kateri so še pred nekaj desetletji, živahno ropotali na bregovih potokov in na rahlo valoviti gladini lene reke Mure. V Prekmurju ni visokih gor, ni jezer, ni slapov in hroudov. Tu ni dosti lepih cest, ni sodobnih železnic, ni velikih mest — so pa tukaj prostrana polja, lepi vinogradi in sadov-

njaki, bujni zeleni travniki in prostrani, divjačine polni, gozdovi. V Prekmurju je še veliko kotičkov, katerim civilizacija ni odvzela naravne pristnosti, mnogo je še neukuženega zraka, mnogo prostranih, tihih predelov, kjer gospodujeta mir in tišina, le včasih zmotena od brenjenja traktorjev in motornih kosilnic. Toda tudi tukaj že širita razvoj in napredek svoje, za človeka koristne, a naravi škodljive, prste in prirodna pristnost, idiličnost in lepota počasi, toda vztrajno, izginjata . . .

Prekmurje je bilo, vse do nastanka Jugoslavije, pod upravo ogrskega dela monarhije Avstro-Ogrske, zato je njegov družbenoekonomski razvoj močno zaostal za razvojem ostalega dela Slovenije, kateri je bil pod avstrijsko oblastjo. Ker je bila Ogrska v času industrijske revolucije močno zaostala za Avstrijo, so tudi njej podrejene slovenske pokrajine, v razvoju industrije in infrastrukture, dobile le malo in še danes nosijo posledice, saj, razdeljene v nove državne tvorbe, nikakor ne morejo dohiteti tistih pokrajin, ki so bile v času najintenzivnejšega razvoja proizvodnih sil pod Avstrijo.

Novi most v Lendavi

Prekmurje je bilo, v času priključitve h kraljevini Jugoslaviji, povsem agrarna pokrajina, kajti tisti drobci industrije, ki so takrat obstajali, niso pomenili skoraj ničesar. Velika večina prebivalcev je živela na revnih kmetijah, katere so posedovale po 2 ali 3 hektarje plodne zemlje. Najboljšo zemljo so imeli v lasti grofje, knezi in cerkev. Kmalu po nastanku Jugoslavije je bila s agrarno reformo, večina fevdalne zemlje razdeljena med kmete, toda kljub temu se njihov materialni položaj ni bistveno izboljšal. To pa zato, ker je bila stopnja rasti prebivalstva visoka, industrija se je razvijala s polzevo hitrostjo in agrarna prenaseljenost je nenehno rasla. Prekmurci so bili prisiljeni iti s trebuhom za kruhom. In šli so. Največ jih je odhajalo na sezonska kmečka dela v Slavonijo in Vojvodino, nekateri so se odpravili za kruhom v evropske dežele, nekaj jih je odšlo tudi v daljnjo Ameriko.

Po veliki gospodarski krizi, ko je kmetijstvo stare Jugoslavije zašlo v resne težave, v zahodnoevropskih državah pa je vsled konjunktura, začelo primanjkovati delovne sile, so se začeli Prekmurci masovno izseljevati v Francijo in Nemčijo. Intenzivnost izseljevanja je upadla šele ob začetku druge svetovne vojne.

Tudi kulturno in družbeno življenje nasploh, med obema vojnoma v Prekmurju ni doseglo vidnejšega napredka. Od političnih strank je bila na oblasti skoraj ves čas, klerikalna stranka, ki je tako posredno vplivala na razvoj vsega javnega življenja. Njeno delovanje je bilo zaviralno in nazadnjaško. Bilo je sicer nekaj krajših obdobij, ko so se do oblasti dokopale naprednejše politične skupine, vendar tudi ta obdobja niso bistveno spremenila smernic splošnega razvoja.

Med drugo vojno je Prekmurje spet pripadalo Madžarski. Kljub nasilstvu okupatorja nad prebivalstvom, se je odpor Prekmurcev proti zavojevalcem v prvih letih vojne omejeval na dezerterstva iz njihove vojske in

Prekmurje včeraj, danes, jutri

Nadaljevanje s 5. strani

posamezne diverzantske akcije. Do oboroženega odpora je prišlo šele leta 1944.

Vojno je Prekmurje preživelo brez večjih materialnih in človeških žrtev, zato povojna obnova ni zahtevala toliko naporov in sredstev, kakor drugod v Sloveniji. Prekmurske kmete je v prvih povojnih letih najbolj prizadela obvezna oddaja kmetijskih pridelkov, kajti mnogi niso pridelali niti toliko, da bi bilo njim

velik korak naprej. Motike in kravje vprege so zamenjali traktorji, kose, kosilnice, žanjice, kombajni. Precej kmetij se je preusmerilo v tržno proizvodnjo.

Vendar kmetijstvo, v sedanjih gospodarskih razmerah ne daje dovolj dohodka, da bi lahko samo preživljalo nezaposleni del aktivnega prebivalstva. V prihodnosti pa se bo od dohodka iz kmetijstva lahko preživljalo vedno manj življa. Z večjim uvajanjem mehanizacije v kmetijsko proizvodnjo se bo zmanjševala

stava za izgradnjo pomožnih transformatorskih postaj, ponekod imajo tudi kanalizacijo. Prekmurske vasi spreminjajo svojo zunanjo podobo in tudi za pročelji hiš se vse spreminja. Ilovna tla, še pred dvajsetimi leti vsakdanjost, so zamenjali parketi in topli podi ter keramične ploščice. Kar čez noč so zrasli električni in plinski štedilniki, hladilniki in zmrzovalniki. Staro kmečko pohištvo je zamenjalo sodobno. Le prekmurski človek se ni bistveno spremenil, vsaj v svoji notranjosti ne. Še vedno je skrben, pošten, delaven in skromen. Njegove delovne roke so znane v mnogih deželah razvitega sveta. Tam, kjer je dovolj dela, je zaželjena njihova pomoč. Denar, ki ga prislužijo te roke, prihaja iz mnogih evropskih in tudi izvenevropskih dežel. Toda, kako dolgo bo v tujini delo za Prekmurce, kako dolgo bodo tujci zaposlovali naš višek delovne sile? Tega nihče ne ve zagotovo. Toda dejstvo je, da bo nekoč tega konec. In kaj bo potem? Bomo lahko vse te ljudi zaposlili doma?

Taka in podobna vprašanja, ki so del bodočnosti Prekmurja, zahtevajo odgovore, zahtevajo ukrepe. Za njihovo rešitev je potrebna pomoč vse Slovenije. Najvišjim republiškimi organom in mnogim drugim družbenim činiteljem so ta vprašanja znana in pripravljajo se že ukrepi. Eden od teh ukrepov je Zakon o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih občin v SR Sloveniji in manj razvitih obmejnih območij v SR Sloveniji v obdobju 1976 do 1980, drugi pa Družbeni dogovor o pospeševanju razvoja manj razvitih območij in manj razvitih obmejnih območij v SRS v obdobju 1976 do 1980. Oba akta opredeljujeta dolžnosti, ki naj bi jih, na bazi solidarnosti, pri pospeševanju razvoja manj razvitih imeli razni družbeni dejavniki v SRS.

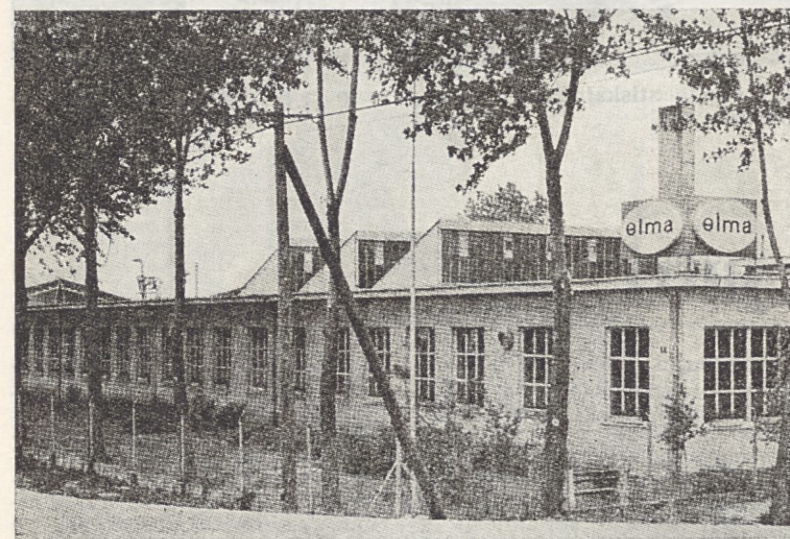
Ker Prekmurje pripada manj razvitim območjem, bo njegov bodoči razvoj močno odvisen od solidarnosti. Mnoge OZD iz razvitega dela Slovenije so že po-

kazale solidarnost in so v prekmursko industrijo vložile dosti sredstev in naporov. Med temi OZD zavzema eno najvidnejših mest ELMA Črnuče, ki je med prvimi začela investirati v Prekmurje. Mnoge OZD bodo tudi v bodoče vlagale sredstva v razvoj industrije pri nas, tudi SIS so že in še bodo prelivale del svojih sredstev za skupno porabo, pomoči bomo deležni pri splošni porabi in banke bodo dajale posojila, za naložbe v gospodarstvo manj razvitih, z ugodnimi kreditnimi pogoji. Največ pa bomo, če hočemo resnično napredovati, morali storiti Prekmurci sami. Sami si bomo morali priskrbeti strokovne kadre, zagotoviti si bomo morali čimveč materialnih sredstev za naložbe iz lastnih virov akumulacije in poiskati način za predelavo lastnih surovin. Šele z mobilizacijo vseh svojih sil, in z vso možno podporo razvitih, bomo lahko dosegli tisto, kar si tako zelo želimo, namreč, to, da bo, če že ne za vse, za večino Prekmurcev doma dovolj dela in kruha. Če bomo kdaj uspeli realizirati to veliko željo ali ne, tega nočem napovedati, ker bi bila vsakršna napoved v sedanjem trenutku tvegana in neutemeljiva. To, kar sem prej omenil je, po mojem mišljenju, le rešilna pot, ki pelje k visokemu in daljnemu cilju, kateri morda v konkretnosti niti ne obstoja in bi ga kvečjemu lahko opredelil kot abstrakcijo konkretnih želja.

Kot sem že v uvodu napisal, je bil moj namen predstaviti Prekmurje bralcem Stika. Predstaviti sem ga hotel takšnega kot je bilo, kot je ne kot si sam želim, da bi nekoč bilo. Opisal sem samo tiste stvari, ki jih smatram za bistvene, v globalu najpomembnejše, najbolj karakteristične. Izločiti sem skušal vse tisto, kar bi imelo le subjektivno vrednost, čeprav sem nekatere objektivnosti obravnaval osebno. To velja predvsem za zadnji del.

Velika Polana, 16. 9. 1975

Štefan Špilak

Zunanji izgled TOZD tovarne Lendava

samim dovolj, in še od tega so morali dobršen del oddati. Drugi vzrok nezadovoljstva je bilo prisilno zadrugištvo, ki je bilo, povrh vsega drugega, še slabo organizirano in, kljub privilegiranosti, ni bilo niti malo uspešno. Vse to, in še mnoge druge stvari, predvsem pa tradicionalna revščina, je gnalo mlade kmečke ljudi v svet. Mnogo jih je emigriralo v Avstrijo, od tam pa so nadaljevali pot v Kanado, ZDA in v Avstralijo. Največ jih je emigriralo med osemindesetimi in osemindesetimi letom. Po šestdesetem letu se je emigriranje, vsled razvoja industrije in nekoliko boljših pogojev kmetovanja, povsem ustavilo. Namesto tega se je začelo organizirano odhajanje na začasno delo v tujino. Najprej v Avstrijo in ZRN, potem pa še v Francijo, Švico in na Švedsko. Danes je na začasnem delu v tujini več kot trinajest tisoč Prekmurcev.

V zadnjem desetletju se je narodni dohodek na prebivalca v Prekmurju močno dvignil. K temu so dosti prispevala razvitejša področja SR Slovenije, ki so z investicijami v prekmursko industrijo pripomogla, da se je tempo rasti industrijske proizvodnje v Prekmurju močno dvignil in presegel stopnjo rasti industrijske proizvodnje v ostalem delu Slovenije. K dvigu narodnega dohodka so mnogo prispevali tudi naši zdomci. Njihov prispevek je najboljše pri zadovoljevanju osebnih potreb prebivalstva. Iz prekmurskih vasi so po njihovi zaslugi izginile značilne lesene, s slamo krite, hiše. Zamenjale so jih sodobne zgradbe, zidane iz opeke.

Tudi kmetijstvo je, na prehod iz ekstenzivnega na intenzivni način kmetovanja, napravilo

tudi potreba po delovni sili. Vse to, kar sem prej navedel, bo še povečalo rast agrarne nezaposlenosti v Prekmurju, ki je že sedaj velika.

Kot sem že omenil, je narodni dohodek v Prekmurju v zadnjih nekaj letih, močno narasel, toda kljub temu znaša le nekaj čez polovico republiškega poprečja. Nizek narodni dohodek močno vpliva na razvitost družbenih dejavnosti, od katerih je edino šolstvo nekoliko na boljšem, vsaj prostorsko, medtem ko je kadrovska tudi ono še vedno zelo šibko. Otroško varstvo, socialno skrbstvo, kultura in telesna kultura se nikakor ne morejo izkupati in prostorskih in kadrovskih problemov in, kljub izdatni solidarnostni pomoči razvitejšega dela Slovenije, še dolgo ne bodo dosegle republiške ravni. Poglavje zase je zdravstveno varstvo. V zdravstveni dejavnosti so razmere tako neurejene in pomanjkanje strokovnih kadrov tolikšno, da včasih čakajo ljudje po dva dni, preden dobijo zdravniško pomoč. Vzrokov, zakaj je tako, je mnogo in jih ne bom navajal. Navedel bi le najvažnejšega, a le-ta tiči v tem, da slovenski zdravniki zelo neradi prihajajo službovat v Prekmurje, tako da imamo polovico zdravnikov splošne prakse iz drugih republik. Oni pa se radi selijo, tako da je fluktuacija kadrov v prekmurskem zdravstvu zelo visoka.

Že pred nekaj leti so mnoge krajevne skupnosti v Prekmurju začele s sredstvi, katera so zbrale s krajevnim samoprispevkom, spreminjati infra strukturo svojih vasi. Marsikje imajo vaški vodovod, mnogo je tudi asfaltiranih vaških poti, marsikje so krajani prispevali denarna sred-

Novo sodelavke pri TOZD Čatež

Predsednik OOZM Čatež

Navada, da vsak novoizvoljeni organ na kratko predstavimo na straneh tovarniškega časopisa, se je pri nas udomačila. Prav je tako, kajti na tak način izverno za »Pravi naslov«, koga je treba zadolžiti za konkretne naloge. Zveni hudomušno, vendar sem sam izbral nekaj vrstic tovarniškega časopisa in vam predstavljam predsednika osnovne organizacije zveze mladine TOZD Čatež, popolnoma svežega. Svežega zato, ker sem ga takoj po ustanovni seji, kjer so ga izvolili, začel nadlegovati z vprašanji.

Ker je vedno lažje spraševati kot odgovarjati sva zapisala samo odgovore, ki mi jih je na moja vprašanja posredoval tovariš Ernest Frfolja.

»Rojen sem na Dolenjskem, kjer tudi živim. Po končani osnovni šoli sem se izučil za kovinostrojarja. Moja prva zaposlitev je bila v »TRIMO«, Trebnje. 18. februarja, ko je bila otvoritev obrata vrtalnice v Čatežu pa sem se zaposlil v tem obratu kot izmenovodja. Delo poteka na dve izmeni, in sicer je v tem obratu zaposlenih 16 delavk.

Obseg dela izmenovodje je precej širok. Podmazanje strojev, montaža in demontaža tehnoloških priprav, zamenjava orodij, brušenje svedrov, uvajanje delavk na novih pripravah, kontrola komadov ipd.

Politično delovanje. Skromno, vendar sem v mladinskem aktivu deloval precej zgodaj, ko sem obiskoval poklicno šolo, to je bil mladinski aktiv na poklicni šoli. V »TRIMO« Trebnje sem sodeloval v tovarniškem aktivu, pozneje v mladinski organizaciji Čatež.

Kot vse mlade me zanima šport. Naša ekipa je v nogometu na občinskem tekmovanju osvojila pokal. V našem kraju pa je razvita dejavnost namizni tenis, vendar naj poudarim, da naša organizacija mize še nima, čeprav bi jo potrebovali. Začasno rešujemo problem z doma narejeno mizo, pozneje pa računamo, da nam jo bo dedek mraz prenesel iz Elme v Črnučah.

Imamo pa novo mladinsko sobo, torej prostor kjer se zbiramo mladi, nekaj šahovnic ter gramofon, ki nam ga je kupila občinska konferenca Trebnje ob občinskem prazniku.

Novoizvoljeni predsednik mladine Čateža

Razen omenjenega pa imamo mladi v obratu Čatež tudi nekaj želja. Radi bi imeli športne drese morda z emblematom Elme, pa kakšno žogo za nogomet bi radi, saj imamo zelo močno nogometno ekipo. Poleg tega pa si želimo čim več srečanj z Elmo iz Črnuč in Lendave ter skupnih izletov.

Štefan Kranjec

Nogomet

Dvakratnemu obvestilu po tovarniškem zvočniku: Dne 5. 9. 75 bo na igrišču Elme prijateljsko nogometno srečanje med poslovnim partnerjem iz Hrastnika, tovarno lestencev »SIJAJA« in izbranim moštvom Elme, se je odzvalo premalo ljubiteljev tega športa, čeprav je bila tekma zares »SIJAJNA«.

Vreme je bilo naklonjeno igralcem, kajti oblaki so zakrili vsiljive sončne žarke, ki nogometašem bolj nagajajo, kot pomagajo. Skratka, ekipa Elme že nekaj časa nastopa skoraj v standardni postavi: Berglez (golman), Knez, Predanič, Zimic, Mijatović, Hojsak in Bernik. Našteti igralci so bili enakovredni nasprotniki ekipi iz Hrastnika.

Gola pa sta bila dosežena: v 10. minuti I. polčasa je Borut Predanič lepo podano žogo Knez Sandija neubranljivo brcnil v gol. Bilo je še nekaj prilik, ki jih naši niso izkoristili. Malo pred

koncem I. polčasa je igralec »SIJAJA« postavil končni in realni rezultat 1:1.

Ker je bila tekma prijateljska in ni zapisnika s te tekme, vam imena strelca gostov ne morem posredovati.

Še vedno velja pravilo: Važno je sodelovati, ne zmagati, zato smo s tem rezultatom zadovoljni.

Igra naših nogometašev je bila dobra in tovariška. Gledalce in igralce je navdušil debitant v naši ekipi, to je golman, drugače pa naš novi pravnik tov. Berglez Vladimir.

Po končani tekmi so se igralci obeh moštev dogovorili za povratno srečanje koncem septembra v Hrastniku.

Upam in želim, da bo to srečanje, ki ne sme biti edino, pripeljalo do še boljših odnosov med nami in kupcem naših okovov »SIJAJEM« iz Hrastnika.

Brane Weithauser

Rekreacija po delu

Jedrske električne centrale po svetu

Iz leta v leto je delež električne energije iz jedrskih elektrarn večji. Konec leta 1974 je po svetu obratovalo 163 jedrskih central, 332 pa jih je bilo v gradnji ali naročenih.

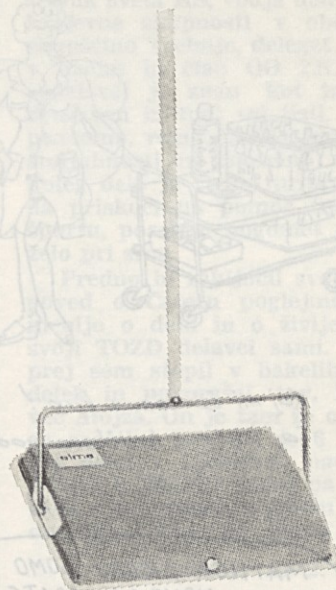
Največ jedrskih central je v ZDA in sicer 49 s skupno močjo 31.773 MW, kar predstavlja polovico instalirane jedrske energije v svetu. Od central v gradnji odpade dve tretjine na ZDA. Zvezna republika Nemčija je sedaj na 4. mestu, ko pa bodo zgrajene planirane, se bo premaknila na 2. mesto pred Japonsko in SZ.

Za ilustracijo navajam pregled jedrskih central po posameznih državah. V oklepajih so centrale v gradnji.

Kanada	7 (7)
ZDA	49 (188)
Brazilijska	0 (9)
Argentina	1 (1)
Anglija	30 (10)
Finska	0 (6)
Belgija	2 (6)
Holandija	2 (0)
DDR	3 (4)
Francija	10 (8)
BRD	10 (16)
ČSSR	1 (4)
Spanija	3 (7)
Italija	3 (11)
Iran	0 (4)

Pakistan	1 (1)
SZ	20 (11)
Indija	3 (5)
Japonska	10 (15)
Tajvan	0 (6)

Miloš Arko

ZAHVALA

Zahvaljujemo se sodelavkam in sodelavcem za podarjeni venec ob smrti najinega dragega očeta.

Novak Marija in
Elizabeta Jeneš

ZAHVALA

Ob smrti mojega dragega očeta se zahvaljujem vsem sodelavcem, ki ste ga spremili na zadnji poti in mi izrekli sožalje. Posebna zahvala sodelavcem iz GPP in orodjarne za poklonjena venca.

Janez Narat

ZAHVALA

Ob smrti mojega nepozabnega očeta in mame se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem za pomoč in izrečena sožalja.

Lojka Rojc

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem, ki so mi izrazili sožalje in sočustvovali z menoj ob smrti moje drage mame.

Ignac Erhatic

Kadrovska kronika

NOVI DELAVCI V AVGUSTU 1975

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB TPP

Jeršin Milan razporejen na delovno mesto tehnologa, delo nastopil 4. 8. 1975

Bedenk Janez razporejen na delovno mesto pripravnika VS, delo nastopil 4. 8. 1975

KUS

Berglez Vladimir razporejen na delovno mesto pravnika, delo nastopil 18. 8. 1975

Valenčič Jože razporejen na delovno mesto vodje kadrovskega oddelka, delo nastopil 18. 8. 1975

GPP — skladišče materiala

Krusnik Martin razporejen na delovno mesto transporterja, delo nastopil 28. 8. 1975

TOZD TOVARNA

Montaža

Sraka Ana razporejena na delovno mesto monterke, delo nastopila 18. 8. 1975

Forjan Darinka razporejena na delovno mesto monterke, delo nastopila 19. 8. 1975

Galvanika

Banovič Petar razporejen na delovno mesto PR galvanizerja, delo nastopil 21. 8. 1975

Topčagič Esad razporejen na delovno mesto PR galvanizerja, delo nastopil 21. 8. 1975

TOZD ORODJARNA

Zupančič Silvo, sprejet v uk orodjarja, nastopil 4. 8. 1975

Pirnat Janez sprejet v uk orodjarja, nastopil 18. 8. 1975

Dijaki sprejeti na delo v avgustu

Montaža

Vindiš Danica razporejena na delovno mesto monterka, delo nastopila 1. 8. 1975

Primožič Brane razporejen na delovno mesto monterja, delo nastopil 1. 8. 1975

Hojkar Fucija razporejena na delovno mesto monterke, delo nastopila 4. 8. 1975

Tratnik Zdenka razporejena na delovno mesto monterke, delo nastopila 4. 8. 1975

Zadravec Darko razporejen na delovno mesto monterja, delo nastopil 4. 8. 1975

TOZD LENDAVALA

Kutnjak Dragutin razporejen na delovno mesto obratovodje v stiskalnicah, delo nastopil 1. 8. 1975

Hozjan Tomislav razporejen na delovno mesto tehnologa, delo nastopil 11. 8. 1975

TOZD ČATEŽ

Sašek Ivanka razporejena na delovno mesto vrtalka, delo nastopila 12. 8. 1975

ODŠLI IZ PODJETJA V AVGUSTU 1975

TOZD TOVARNA

Nekovine

Čikvar Pavao delavec na stiskalnicah, sam zapustil delo dne 25. 7. 1975

Štefanič Dragan, delavec na stiskalnicah, sam zapustil delo 20. 8. 1975

Gegovič Ivan, delavec na stiskalnicah, sam zapustil delo 20. 8. 1975

Energetika

Vidakovič Dragomir, kurjač sam zapustil delo 18. 8. 1975

Avtomati

Kokelj Aleksander PR delavec avtomatov, sam zapustil delo 18. 8. 1975

Brusilnica

Gomzi Stanislav, PR brusač, od 27. 8. 1975 na prestajanju kazni

Montaža

Uskoković Gordana, monterka sama zaustila delo 29. 8. 1975

Rahne Miroslava, monterka sama zapustila delo dne 30. 8. 75

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

OTK

Hönn Vesna na delovnem mestu tehnolog kontrole odpuste na po sklepu DS 31. 8. 1975

PPS

Mihelič Jožica na delovnem mestu administrator odpovedala v odpovednem roku, razrešena 31. 8. 1975

Ajdič Gustav na delovnem mestu zastopnik za BIH, upokojen 29. 8. 1975

GPP

Doušak Tanja na delovnem mestu likvidator računov razrešena v odpovednem roku 31. 8. 1975

TOZD orodjarna

Hrovatič Ivan, strojni ključavničar, sporazumno razrešen 31. 8. 1975

Morela Milan vajenec I. letnik sam zapustil delo 15. 8. 1975

Pavšek Viktor vajenec I. letnik sam zapustil delo 30. 8. 1975

Vode Janez vajenec III. letnik sam zapustil delo 29. 8. 1975

TOZD ČATEŽ

Habinc Janez delavec na stiskalnicah sam zapustil delo 23. 7. 1975

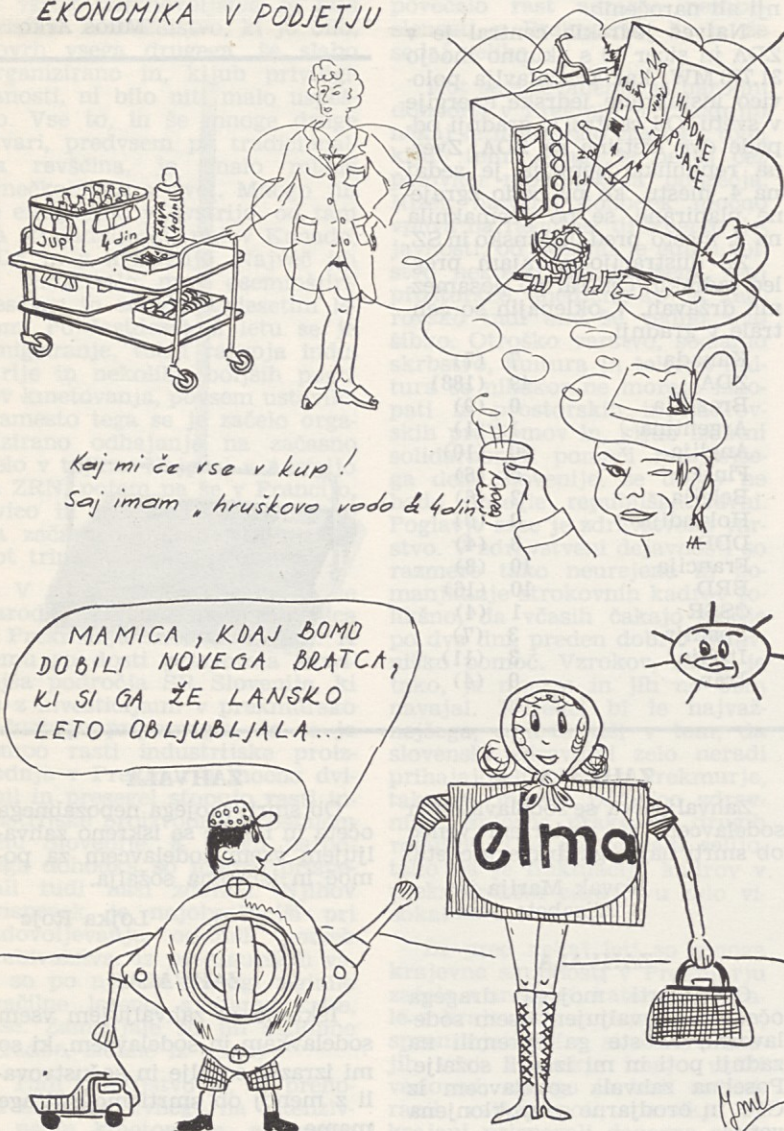
Cerovšek Božidar delavec na stiskalnicah sam zapustil delo 25. 8. 1975

TOZD LENDAVALA

Smej Vera monterka, sama zapustila delo 28. 8. 1975

Hozjan Alojz delavec na stiskalnicah sam zapustil delo 22. 8. 1975

EKONOMIKA V PODJETJU

VELIKI DETEKTIV

Skrivnost je dosegla vrhunec. Prvič, nekdo je bil brez dvoma ubit. Drugič, bilo je popolnoma očitno, da je to storila neka neznanca oseba.

Bilo je jasno, da je napočil čas, da pokličejo na pomoč Velikega detektiva. Zamišljeno in vprašujoče je pogledal truplo in v njegovi roki se je nenadoma pojavil mikroskop.

»Ha! Ha!« se je nasmejal, ko je pokazal las s pokojnikovega plašča.

»Skrivnost je rešena.«

Dvignil je las v zrak.

»Poslušajte!« je dejal prisotnim. »Potrebno je samo, da najdemo človeka, ki mu je izpadel ta las in v rokah bomo imeli ubijalca.«

Veriga logičnih predpostavk se je zaključila. Veliki detektiv je krenil na delo.

Štiri dni in noči se je neopazno gibal po newyorških ulicah in pazljivo ogledoval mimoideče. Iskal je človeka, ki je izgubil las.

Petega dne ga je odkril, preoblečenega v turista. Glavo je imel pokrito s kapo, ki mu je segala do ušes. Človek se je ravnokar pripravljal, da bi se vkrcal na »Gloritanio«.

Veliki detektiv se je povzpел za njim na ladjo.

»Ujemite ga!« je zahteval od kapitana.

Izprsil se je in potegnil las iz žepa.

»To je njegov las,« je važno dejal. »In dokazuje njegovo krivdo.«

»Snemite mu kapo!« je ukazal kapitan s strogim glasom.

Človek je bil popolnoma plešast.

»Ha!« je zaškilil Veliki detektiv na eno oko, ne da bi za trenutek okleval. Ta človek ni zagrešil enega, ampak milijon ubojev!«

J. Brezovar

VISOKA „USPEŠNOST“ pri delu

Nemoram biti tak kot oni — uspešen! To je krivica! Zares!

Glasilo STIK izdaja delovna skupnost ELMA — tovarna gospodinskih aparatov in elektromateriala Ljubljana — Črnuče

Ureja ga uredniški odbor, izhaja enkrat mesečno.

Odgovorni urednik: Jože TRSAR, Ing.

Telefon: 343-271, int. 12

Rokopisov ne vračamo.

Tisk: Tiskarna LJUBLJANA v Ljubljani